

در باب خواندن

مارسل پروست

ترجمه‌ی بنیامین مرادی

Sur la lecture

Marcel Proust

در باب خواندن

۱۰۰۰ نسخه

ترجمه: بی. ن. م. ی.

ویرایش تحریر: بی. ن. م. ی.

حروف چینی: نمونه: بی. ن. م. ی.، صفحه‌آرایی: بخش تولید نشر مرکز

طرح جلد: فریب ری

چاپ اول ۱۳۹۸، شماره ۱، نشر ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۲-۱۳۳-۴

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روی هتل لاله، خیابان باباطاهر، شماره ۸

تلفن: ۸۹۷۰۴۶۲-۳ فاکس: ۸۹۶۵۱۶

Email: info@nasb-e-marcel.proust.ir

 [nashremark](https://www.instagram.com/nashremark)

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر مرکز محفوظ است. انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله فکری، الکترونیکی، یا هر شیوه دیگر، بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر، ممنوع است. ناشر در سیستم‌های بازیابی و بخش بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر، مسئول است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

-
- سرشناسه پروست، مارسل، ۱۸۷۱-۱۹۲۲ م. Proust, Marcel • عنوان و نام پدیدآور در باب خواندن
 - مارسل پروست: ترجمه‌ی بنیامین مرادی • مشخصات ظاهری ۱۲۰ ص. • یادداشت عنوان اصلی
 - Sur la lecture, 1988 • موضوع پروست، مارسل، ۱۸۷۱-۱۹۲۲ م. • کتاب و موارد خواندنی - فرانسه؛
 - Proust, Marcel -- Book and reading -- France • شناسه‌ی افزوده مرادی، بنیامین، ۱۳۶۱ -، مترجم
 - رده‌بندی کنگره ۲۶۰۸ PQ • رده‌بندی دیویی ۸۴۴/۹۱۲ • شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی ۵۹۶۸۸۸۷

یادداشت مترجم

۱. در تمام ادوار تاریخ تمدن، کتاب و کتاب خواندن همواره جایگاه خاصی داشته و در طایفه یکی از اصلی ترین راه های تعالی فکر و صیقل دادن روح و انیشت شناخته شده است. کتاب، آن گنجینه ی معرفت، «یار مهربان»، آن مونس تنهایی بوده است که بزرگان اندیشه و صاحب دانش در وصال او گویی در بر معشوق آرمیده و در فراقش انگار به بلای هجران گرفتار آمده اند. به دیگر سخن، کتاب و مطالعه ی آن همواره امری مقدس و تعالی بخش انگاشته شده است. با وجود این، پروسه ی نگاهی متفاوت به مسئله دارد. وی در جستار حاضر سعی دارد ما را از مخاطرات احتمالی کتاب آگاه سازد. پروسه ی نویسنده، همچون دیگر نویسندگان بزرگ، خود خواننده ای خستگی ناپذیر بود.

هر صفحه از رمان در جستجوی زمان از دست رفته این موضوع را آشکار می سازد که او چه دانش عظیمی نه تنها در ادبیات بلکه در فلسفه، هنر، نقد هنر و روان شناسی دوان خود دارد که همگی نشانگر مطالعات بی وقفه‌ی این نویسنده‌ی نامدار فرانسوی است. اما تفاوت او با دیگر نویسندگان در این است که او همچون خواننده‌ای دقیق در خفا اما نه غافلانه نیز تأمل و اندیشه‌ی بسیار کرده است. علاوه بر این، او منتقد بزرگی نیز هست که تبحر خویش در نقد را در علی‌سنا به‌جای اثبات رسانده است. مجموع این سه نگاه متفاوت نویسنده، خواننده و منتقد در پروست آرای او را در باب خواندن که موضوع کتاب حاضر است حائز اهمیت و قابل اعتنا می سازد.

پروست در باب خواندن، به مقدمه‌ی ترجمه‌اش از کتاب کنجد و سوسن‌های جان راسکین، اذیت‌شمنند

۱. عنوان اصلی جستار پروست، عنوان فرعی «مقدمه‌ی مترجم درباره‌ی خواندن» را نیز شامل می‌شود؛ متن در واقع مقدمه‌ای است بر ترجمه‌ی پروست در سال ۱۹۰۶ از کنجد و سوسن‌ها، مجموعه‌ی دو سخنرانی جان راسکین (۱۸۵۳-۱۹۰۰)، مکرور دو فرانس، ۱۹۰۶؛ پاریس، ریواژ، ۲۰۱۱)، پروست در یادداشت صفحه‌ی ۱۳ به اجمال درباره‌ی رابطه‌ی میان جستار خود و متن جان راسکین توضیح می‌دهد. (یادداشت ناشر)

انگلیسی، است، با نگاهی بسیار تیزبین و موشکافانه به نقد دیدگاه این نویسنده درباره‌ی کتاب و کتاب‌خوانی، که همان دیدگاه سنتی فراگیر است، می‌پردازد. به زعم رابکین، کتاب‌ها حاوی حقیقت و معرفت‌اند و خواننده با مطالعه‌ی آن‌ها می‌تواند به آن حقایق و معارف دست یازد (در حالی که پروست معتقد است این توهمی بیش نیست) و با توصیه به فرائضی کلمه به کلمه، که مستلزم کنترل احساسات و هیجانات، که زنگ‌شدن شخصیت خواننده در فرایند خواندن تا حد مستحجب شدن در نویسنده است، به آتش این توهم دامن می‌زند. پروست، برخلاف راسکین، معتقد است که کتاب را نباید خانه‌ی معرفت و حقیقت انگاشت، چنان‌که گویی با مطالعه‌ی آن می‌توان به آن خزانه دست یافت. کتاب در بردارنده‌ی حقیقت نیست؛ اگر هم حقیقتی در آن باشد، حقیقت نویسنده است نه خواننده. در نگاه پروست، کتاب چیزی نیست مگر انگیزش، مگر محرکی برای به کار انداختن موتور ذهن و اندیشه‌ی ما تا به واسطه‌ی آن بتوانیم حقیقت خاص خود را بیافرینیم. پروست به دنبال تقدس‌زدایی از کتاب و

متن و نوشته است چون، به گمان او، هیچ حقیقت ژرفی در کتاب در انتظار خواننده نیست. کتاب مقدمه‌ای است برای ورود به حیات فکری، نه خود آن. در نتیجه، آنچه برای روست حائز اهمیت است و کمال مطلوب محسوب می‌شود، دست‌نشانده‌ی فکر و اندیشه‌ی مستقل و اصیل است که برای ناظر شدن به آن، کتاب تنها می‌تواند نقش میانجی و یاری‌رسان را ایفا کند، نه بیشتر. به اعتقاد پروست، اگر کتاب به عوض هدایای ما به سمت حیات مستقل ذهن جایگزین آن شود، یعنی هدف غایی خود کتاب پنداشته شود، خطر آن برای ما بیشتر از نفعش خواهد بود.

۲. ناگفته پیداست که شهرت پروست به لحاظ طویل و ثقیل اوست تا جایی که حتی خود فرانسوی‌ها نیز خواندن و فهم او را دشوار می‌دانند. خواندن و درک متن پروست حوصله و توان بسیاری می‌طلبد و ترجمه‌ی آن صد البته همت و پشتکاری بی‌پایان. البته با گفتن این نکته در اینجا به دنبال ارزش بخشیدن به ترجمه‌ی خود یا بهانه‌جویی برای اشکالات احتمالی آن نیستم، هرچند

که تمام تلاش‌ام را کرده‌ام تا متن بی‌اشکال، قابل فهم و زیاده‌نشین باشد که البته تحقق آن در ترجمه امری است نادر و کاری است که تنها از عهده‌ی اساتید فن برمی‌آید. برای ترجمه‌ی کتاب، علاوه بر مینا قرار دادن اصل فرانسیس از آن ترجمه‌ی انگلیسی آن با مشخصات زیر بهره بردم:

Marcel Proust, *Preface to John Ruskin's Sesame and lilies*, translated and edited by Jean Autret and William Burford, Yale University Press, 1987, pp.99-141.

در پانویس‌های ترجمه‌ی انگلیسی یادداشت‌هایی از سوی ناشر افزوده شده‌اند که در جاهایی به درک متن یاری بیشتری می‌رسانند. این یادداشت‌ها را به پانویس‌های ترجمه‌ی فارسی افزوده‌ام به این امید که در فهم بیشتر متن مفید واقع شوند.

در این جا می‌خواهم از دوستان عزیزم، اینگرید یاکوبوسکی (Ingrid Iacoboschi)، و فرزاد بوبانی، قدردانی کنم که هر کدام به سهم خود مرا در ترجمه‌ی کتاب یاری کردند.